

Onderwijsadviseur Roger Meijer:

Door opbrengstgericht werken, krijgen leraren hun vak terug

“Het maakt leraren erg enthousiast, veel meer gefocust op het onderwijs. Niet omdat het moet maar omdat ze willen.” In een gesprek met onderwijsadviseur Roger Meijer over Opbrengst gericht werken, spreken we over het effect van deze wijze van werken voor leraren en leerlingen. “Leerlingen zijn zo blij dat ze iets presteren en krijgen daardoor zelfvertrouwen”, vertelt Meijer. Hij toont zich niet bevreesd voor een afrekencultuur die wellicht kan ontstaan als je al te zeer focust op leerprestaties. “Opbrengstgericht werken, kun je niet als intern begeleider doen en ook niet als schoolleider. Je moet het met elkaar doen.”

Opbrengst gericht werken, we hebben het niet over de auto-industrie of over de productie van mobiele telefoons, maar we spreken over het onderwijs. Tijdens het vorige kabinet is deze wijze van werken onder de aandacht van scholen gebracht. Om het toch wat abstracte begrip voor de praktijk van het onderwijs wat nader toe te lichten, werd onder andere een boekje geschreven door onderwijsadviseur Roger Meijer: Opbrengst gericht werken doe je zo. Plein Primair maakte een afspraak met de auteur om te kijken wat Opbrengstgericht werken betekent voor de vakbekwaamheid van leraren.

Innovatie

Wat moeten we ons bij dat begrip voorstellen, waar gaat het over?

Meijer legt uit dat het eigenlijk om een 5-tal stappen gaat waarmee je in de praktijk van alledag de kwaliteit van je onderwijs in de gaten kunt houden. “Dat zijn 5 stappen die gebruikt worden in een cyclisch proces. Dat cirkeltje, die cyclus, wordt al jaren gebruikt in de kwaliteitszorg. Het draait heel simpel om: doelen stellen, het afstemmen van jouw onderwijsprogramma op je doelen, het meten van de vorderingen, analyseren van die vorderingen en het vervolgens op basis van die analyse bijstellen van de instructie. Deze systematische manier van werken wordt sinds twee jaar voor het eerst toegepast op de leerprestaties van leerlingen. De laatste jaren is de aandacht vooral gericht geweest op taal en rekenen. Als je terugkijkt in de onderwijsgeschiedenis - ik ben op het departement projectleider van

het cluster Innovatie geweest - dan is er echt sprake van een unieke innovatie in Nederland. Veel vernieuwingsoperaties gingen tot nu toe over onderwerpen als techniek, of over teamonderwijs op maat, of over leerlingenzorg, ICT, maar niet over het primaire proces. Nooit over basisvakken als taal en rekenen. Misschien waren we dat een tijdje vergeten en dachten we met zijn allen: dat zit wel goed, dat kunnen we, want taal is taal en rekenen is rekenen. Maar het bijzondere van Opbrengstgericht werken is dat je zo systematisch en gericht probeert leerprestaties op die basisvakken te verbeteren. Door die specifieke bril van Opbrengstgericht werken zie je andere, nieuwe dingen.”

Lesbehoefte

Wat verklaart het enthousiasme van scholen?
 “Dit proces grijpt aan op elke leraar. Het gaat over basisvakken, taal en rekenen, en je moet leerprestaties met elkaar verbeteren. Het gaat over doelen op leerlingniveau, doelen op groepsniveau, doelen op schoolniveau. Dat betekent dat je moet samenwerken. Ook die parttime-collega, die alleen maandag en dinsdagmiddag lesgeeft, moet er bij betrokken zijn. Deze innovatie is de breedst mogelijke innovatie: iedereen is erbij betrokken en je kunt ook eigenlijk niemand missen.” Roger Meijer praat enthousiast over die wijze van werken die inmiddels door veel scholen in praktijk gebracht wordt. “Een ander belangrijk punt waarom opbrengstgericht werken zo goed wordt ontvangen, is dat leraren daadwerkelijk hun vak weer terugkrijgen. Zij moeten het onderwijs

en de instructie ‘maken’. Het is niet meer een kwestie van het afdraaien van de methode, maar het is een kwestie van het onderzoeken wat de leerbehoefte van leerlingen is en daarop gericht reageren. Dat is letterlijk een professie, bijna een gilde. Dat moet je kunnen. Het vak is weer vak geworden. Het maakt leraren enorm enthousiast, veel meer gefocust op het onderwijs. Niet omdat het moet, maar omdat ze willen. Ze zien ook dat het leuk is.” Meijer vertelt over zijn ervaringen met teams die nu veel meer samen naar bijvoorbeeld de dip in leerprestaties kijken en er met elkaar oplossingen voor verzinnen. “Ze gaan bij elkaar kijken hoe het gaat. Dat is zo’n totale andere manier van werken. Niet meer, maar anders. Niet gericht op de randvoorwaarden en de faciliteiten, maar op onderwijsinhoudelijke zaken.

Speeltuintje

Niet langer ‘baas in eigen klas’?

“De school is natuurlijk geen experimenteel speeltuintje. Een leerkracht moet zoveel mogelijk doen waarvan bewezen is dat het werkt. Dat geldt voor ongeveer 50% van het werk. Wat die andere 50% betreft, zul je samen moeten leren wat werkt. Het gaat dus niet om weer een nieuwe methode. Waar het om draait, is samenwerken en samen leren, met en voor elkaar.”

Dat moeten leraren leren, dat kunnen ze niet zo goed?

“Iedereen kent scholen waar leraren het eng vinden om bij elkaar in de klas te komen. Deuren dicht. De leraar is baas in eigen klas. De omslag moet zijn, dat collega’s in het onderwijs in de gaten krijgen dat het helemaal niet eng is. Het gaat er om je open durven op te stellen. Het levert je zoveel op”, betoogt Meijer gedreven. “De leerprestaties van leerlingen, daar word je heel blij van. Je ziet je toegevoegde waarde en je ziet dat je er zelf toe doet. Wat is er mooier dan zien dat je er toe doet? Dat wil ik elke dag wel.”

Toch zijn leraren soms bang dat Opbrengstgericht werken wordt aangegrepen om af te rekenen met leraren.

“Ik snap de angst, maar leraren hebben die angst ook als het gaat over competentie management, of bij andere veranderingen. We hebben het hier inderdaad over een cultuuromslag. Opbrengstgericht werken kun je niet als intern begeleider doen en ook niet als schoolleider. Je moet het met elkaar doen. Een school kan dus niet zeggen dat ieder voor zich nu ‘opbrengstgericht’ moet gaan werken, want je moet het samen doen. En dat moet je leren. Je moet gezamenlijk gerichte doelen voor een vak kiezen.”

Schooldoelen

Waar zitten de lastige punten?

“Uit de rapporten van de inspectie blijkt duidelijk waar de knelpunten zitten. Dat zijn twee/drie punten uit die stappen van de cyclus. Wat moeilijk is voor veel leraren is het stellen van doelen, het analyseren van gegevens en het kunnen bijstellen van je instructie. Dat zijn onderdelen die je ook niet alleen kunt aanpakken. Bijvoorbeeld bij het stellen van doelen gaat het altijd

over schooldoelen. Dan kun je met elkaar zeggen: wij willen 10% beter uitkomen dan vorig jaar. Het leuke van opbrengstgericht werken is dat leraren dan gaan nadenken over de leerprestaties. En daar zijn wij toch voor als school. Doelen stellen heeft direct te maken met verwachtingen die de leerkracht heeft van leerlingen en het bereiken van die doelen. Uit onderzoek blijkt: hoe hoger de verwachtingen, hoe hoger de prestaties. “

Hoe kunnen leraren dat leren?

“Leren is voor leraren lastig. Er is absoluut te weinig tijd voor nascholing. Uit bijna al het onderzoek blijkt dat leraren nauwelijks iets leren van ons: consultants en adviseurs. Leraren leren het allermeest van elkaar en met elkaar. Uit onderzoek naar leren blijkt dat je 70% leerwinst behaalt als je iets aan elkaar vertelt. Als je gewoon iets leest, is de leerwinst maar 10%. Je kunt van je school een lerende school maken. En dan heb je het dus niet over die twee nascholingsdagen per jaar, maar dan heb je het over ieder uur. Dat er geleerd moet worden van opbrengstgericht werken gaf

onlangs een docent op de PABO mij aan. Die zei: Ik wou dat ik dat geleerd had 10 of 20 jaar geleden, dan had ik niet zo veel missers gemaakt.”

Volstreekte onzin

Kun je ook opbrengstgericht werken in een klas met een aantal leerlingen, die om welke reden dan ook, extra zorg nodig hebben?

“Met respect voor je vraag, dat is volstreekte onzin. Ik ken verschillende scholen voor speciaal basisonderwijs met moeilijk lerende kinderen die met deze wijze van werken klinkende doelen bereiken. Op meerdere scholen voor speciaal basisonderwijs hoor ik, dat door opbrengstgericht werken de verschillen tussen leerlingen wegvallen. Je ziet dat er mede door opbrengstgericht werken een beter adaptief didactisch klimaat ontstaat. Leerlingen zijn zo blij dat ze iets presteren en krijgen daardoor zelfvertrouwen. Het blijkt dat leerlingen met een gedragsprobleem of moeilijk lerende kinderen, die stevig presteren, enorm gemotiveerd zijn. Het beste wat je deze leerlingen kunt geven is goede leerprestaties en daarmee zelfvertrouwen.”